Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2026 m. spalio 16 d.

INVESTORS' FORUM POZICIJA IR SIŪLYMAI DĖL MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAUS ĮGALIOJIMŲ PLĖTROS

Asociacija „Investors' Forum" remia kryptingą kovą su PVM sukčiavimu, mokesčių slėpimu ir sąmoningu vengimu vykdyti mokestines prievoles, todėl pritariame siekiui suteikti mokesčių administratoriui veiksmingų priemonių prieš faktiškai neveikiančias, fiktyvias ar sukčiavimo schemose naudojamas įmones. Tačiau valstybės institucijoms suteikiamos priemonės turi būti nukreiptos į aiškiai identifikuotą didelės rizikos elgesį, pagrįstos objektyviais duomenimis ir taikomos kaip kraštutinė, o ne įprasta administravimo priemonė.

Pateiktame Mokesčių administravimo įstatymo ir susijusių teisės aktų pakeitimų pakete (TAIS reg. Nr. 26-13356) numatomas laikinas juridinio asmens veiklos ribojimas iki 180 dienų, galimas pratęsimas dar iki 180 dienų, sandorių ir mokėjimų ribojimai, turto areštas, permokų negrąžinimas bei galimybė inicijuoti likvidavimą. Tokia priemonių visuma savo ekonominiu poveikiu gali prilygti veiklos nutraukimui dar neužbaigus mokestinės kontrolės procedūros ir nenustačius galutinio mokestinės prievolės dydžio. Todėl, pritardami Projekto tikslui, siūlome jį patikslinti, įtvirtinant aukštą taikymo slenkstį, veiksmingą išankstinę teisminę kontrolę, individualų proporcingumo vertinimą ir sąžiningų mokesčių mokėtojų apsaugą.

ESMINĖ POZICIJA

- Tikslas yra teisėtas, tačiau siūlomos priemonės per plačios: dalis jų siejama ne tik su nustatytu slėpimu ar vengimu, bet ir su informacijos nepateikimu, deklaruotos ir faktinės veiklos neatitikimais ar „realia pažeidimo rizika".
- Veiklos ribojimas turi būti kraštutinė priemonė, taikoma tik išnaudojus švelnesnes alternatyvas ir esant konkretiems duomenims apie tyčinį, tęstinį ir reikšmingą mokestinį sukčiavimą bei realią grėsmę išieškojimui.
- Trijų darbo dienų rašytinis procesas, nenustatyta pareiga prieš priimant nutartį išklausyti mokesčių mokėtoją ir aplinkybė, kad skundo padavimas nestabdo nutarties vykdymo, neužtikrina pakankamos gynybos, kai sprendimo pasekmės gali būti negrįžtamos.
- Patikimumo kriterijų, permokų grąžinimo ir prievolių užtikrinimo priemonės turi būti diferencijuojamos pagal pažeidimo pobūdį, kaltę, dydį ir ryšį su konkrečia rizika, o ne veikti kaip automatinė papildoma sankcija.
- Projektai turi būti vertinami Konstitucijos 23, 30 ir 46 straipsnių bei teisinės valstybės principo (teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių, proporcingumo, teisės aktų negrįžtamojo galiojimo) požiūriu: ūkinės veiklos ribojimas turi būti grindžiamas nustatytais pažeidimais, o ne vien rizika, kad žala „gali būti padaryta".
- Nepatikimumo statusas neturi lemti pasekmių už praeityje padarytus pažeidimus, riboti PVM skirtumo grąžinimo už pažeidimus, nesusijusius su PVM, ir turi būti nesiejamas su ginčytinu teisiniu kvalifikavimu (MAĮ 69 str., PMĮ 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d.).

1. LAIKINAS VEIKLOS RIBOJIMAS: BŪTINA SUSIAURINTI TAIKYMO PAGRINDUS

Siūlomo MAĮ 104³ straipsnio paskirtis formuluojama plačiai: užtikrinti mokestinių prievolių, pareigų ir pareigūnų nurodymų vykdymą, užkirsti kelią žalos biudžetui susidarymui ar didėjimui. Pagal antrąjį siūlomą juridinio asmens veiklos ribojimo pagrindą VMI galėtų kreiptis dėl įmonės veiklos apribojimo, jeigu įmonė pakartotinai arba tęstinai nepateikia prašomų dokumentų ar informacijos, kitaip trukdo atlikti mokestinį patikrinimą ir kartu yra konkrečių bei objektyvių duomenų apie mokesčių įstatymų pažeidimus arba realią jų padarymo riziką. Taigi tam tikrais atvejais laikinas veiklos ribojimas galėtų būti taikomas dar nenustačius konkretaus mokestinio pažeidimo, remiantis įmonės nebendradarbiavimu ir rizikos vertinimu. Tokia konstrukcija nepakankamai aiškiai atskiria organizacinius, apskaitos ar komunikacijos trūkumus nuo tyčinio mokesčių slėpimo.

Sąvoka „esminių duomenų, dokumentų ar informacijos nepateikimas" gali apimti ir objektyviai pagrindžiamus atvejus, kurie tik gali turėti įtakos mokestinėms prievolėms. Įmonių praktikoje tai gali būti

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

nekokybiškos apskaitos ir mokesčių paslaugos, buhalterių ar apskaitos ir mokesčių paslaugas teikiančių įmonių kaita, akcininko ar vadovo liga ir pan. Vien tokios aplinkybės neturi sudaryti pagrindo faktiškai sustabdyti visą įmonės veiklą.

Projekto siūlomas sąvokos „esminiai duomenys, dokumentai ar informacija“ apibrėžimas (neatitikimai tarp deklaruojamų ir faktiškai vykdomų sandorių ir pan.) neatitinka apibrėžiamos sąvokos turinio, todėl nuostata taptų neaiški. Siūlome šią sąvoką apibrėžti kaip duomenis, dokumentus ar informaciją, be kurių negalima patikrinti, ar teisingai apskaičiuotos, deklaruotos ir įvykdytos mokestinės prievolės ir kuriuos pateikti mokesčių administratorius raštu pareikalavo, nustatydamas ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų terminą.

400 bazinių socialinių išmokų dydžio slenkstis (2026 m. – 29 600 EUR), apskaičiuojamas pagal priemonės taikymo metu galiojantį BSI dydį, savaime nėra pakankamas visos juridinio asmens veiklos ribojimui pagrįsti.

Siūlome MAĮ 104³ straipsnyje kumuliatyviai nustatyti, kad laikinas veiklos ribojimas galimas tik kai:

- asmuo ilgiau kaip 90 dienų nevykdo teisėtų mokesčių administratoriaus reikalavimų arba neatsako į jo kreipinius;
- yra konkretūs ir patikrinami duomenys apie tyčinį mokesčių slėpimą, sukčiavimą arba fiktyvią veiklą, o ne vien pareigų vykdymo trūkumą;
- tikėtina žala biudžetui yra reikšminga; įstatyme turi būti nustatytas pakankamai aukštas absoliutus slenkstis, o sprendžiant dėl ribojimo apimties papildomai vertinamas galimos žalos ir mokesčių mokėtojo dydžio santykis, pažeidimo sistemiškumas, poveikis tretiesiems asmenims ir reali išieškojimo rizika;
- egzistuoja konkreti ir reali rizika, kad veiklos tęsimu žala didės arba išieškojimas taps neįmanomas;
- VMI įrodo, kad švelnesnės MAĮ priemonės, įskaitant tikslinį sąskaitų ribojimą, turto areštą, hipoteką, reikalavimą pateikti užtikrinimą ar konkrečių sandorių draudimą, yra nepakankamos;
- ribojimo apimtis susiejama tik su riziką keliančia veiklos dalimi, sandoriais, padaliniu, turtu ir susijusiais pinigų srautais.

Be to, prieš kreipdamasis į teismą, VMI turėtų raštu įspėti juridinį asmenį apie ketinimą prašyti apriboti jo veiklą, nurodyti konkrečius mokesčių įstatymų pažeidimus ir (ar) neįvykdytus reikalavimus, veiksmus, kuriuos reikia atlikti, ir nustatyti ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų terminą juos įvykdyti, kad mokesčių mokėtojas turėtų realią galimybę pašalinti trūkumus. Įspėjimas galėtų būti neprivalomas tik tada, kai VMI turi objektyvių duomenų, kad įspėjimas sudarytų realią grėsmę, jog turtas bus paslėptas ar perleistas arba dokumentai sunaikinti ar paslėpti; šios aplinkybės ir jas pagrindžiantys duomenys turėtų būti nurodyti prašyme teismui. Kadangi ribojamos konstitucinės teisės, pagrindiniai kreipimosi į teismą ir ribojimo panaikinimo procedūros elementai turi būti įtvirtinti įstatyme, o ne centrinio mokesčių administratoriaus nustatytoje tvarkoje.

2. TEISMINĖ KONTROLĖ TURI BŪTI REALI, O NE FORMALI

Teismo nutartis savaime neužtikrina proporcingumo, jeigu byla per tris darbo dienas nagrinėjama tik rašytine tvarka, remiantis vien VMI pateikta medžiaga. Laikinas veiklos ribojimas gali sutrikdyti tiekimo grandines, sukelti sutartinių įsipareigojimų ir finansavimo sutarčių pažeidimus, darbuotojų atleidimus bei nemokumą. Vėlesnis palankus teismo sprendimas tokios žalos gali nebeatkurti.

Siūlome nustatyti: (i) privalomą juridinio asmens informavimą ir ne trumpesnį kaip 5 darbo dienų terminą paaiškinimams, išskyrus teismo motyvuotai pripažintą neatidėliotiną atvejį; tokiu atveju 3 darbo dienų terminas teismo nutarčiai priimti turėtų būti skaičiuojamas nuo paaiškinimų pateikimo termino pabaigos; (ii) teisę prašyti žodinio posėdžio; (iii) teisę susipažinti su VMI teismui pateikta medžiaga ir atsakyti į jos argumentus; (iv) teismo pareigą atskirai įvertinti priemonės tinkamumą, būtinumą ir proporcingumą; (v) ne ilgesnį kaip 30 dienų pradinį terminą, jį pratęsiant tik pagal naują įrodymų ir pasiektų rezultatų vertinimą.

Skundo padavimas paprastai turėtų stabdyti pirmosios instancijos teismo nutarties vykdymą. Išimtis galėtų būti taikoma tik konkrečiai pagrindus, kad vykdymo sustabdymas sukeltų neatidėliotiną ir reikšmingą žalą biudžetui. Tokiu atveju apeliacinis skundas turėtų būti išnagrinėtas per 3 darbo dienas, užtikrinant

galimybę prašyti laikinosios apsaugos priemonės, kuria iki skundo išnagrinėjimo sustabdomas arba apribojamas nutarties vykdymas.

Taip pat siūlome: (i) aiškiai nustatyti, kada teismo nutartis laikoma įteikta, kai juridinio asmens atstovas neatvyksta ar yra nepasiekiamas (pavyzdžiui, praėjus 3 darbo dienoms nuo nutarties išsiuntimo juridinio asmens buveinės adresu ir (ar) į elektroninio pristatymo dėžutę), nes nuo to priklauso skundo termino pradžia; (ii) nustatyti terminus, per kuriuos VMI privalo kreiptis dėl ribojimo panaikinimo, kai išnyksta jo pagrindai, ir per kuriuos teismas turi išnagrinėti juridinio asmens prašymą panaikinti ribojimą (siūlome 3 darbo dienas); (iii) panaikinus ribojimą, duomenis apie tai Juridinių asmenų registre paskelbti tokiu pat būdu ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teismo nutarties gavimo, nes kitaip reputacinė žala išliktų ir po ribojimo panaikinimo. Taip pat turi būti aiškiai nustatyta, ar ribojimą galima pratęsti tik vieną kartą (kaip nurodoma aiškinamajame rašte), ir tai įtvirtinta įstatyme.

3. PRIEMONIŲ TAIKYMAS VIENU METU GALI TAPTI NEPROPORCINGA SANKCIJA

Apribojus veiklą kartu būtų stabdomos sąskaitų operacijos, permokų grąžinimas ir įskaitymas, galimas turto areštas, neprivalant jo riboti mokestinės nepriemokos dydžiu, o mokestinės paskolos atveju privalomas papildomas užtikrinimas. Kiekviena priemonė vertinama atskirai gali turėti teisėtą paskirtį, tačiau jų taikymas vienu metu be atskiro kiekvienos priemonės būtinumo ir proporcingumo įvertinimo gali panaikinti įmonės galimybę pašalinti pažeidimą, atsiskaityti su kreditoriais ir atkurti mokumą.

Ypač problemiška nuostata, pagal kurią turto arešto proporcingumo riba netaikoma veiklos ribojimo atveju. Turėtų galioti principas, kad ribojama tik tiek turto ir piniginių srautų, kiek būtina tikėtinai mokestinei prievolei, palūkanoms bei pagrįstoms išieškojimo išlaidoms užtikrinti. Išimtis galima tik teismo motyvuotu sprendimu, nustačius turto slėpimo ar perleidimo riziką.

Siūlomas MAĮ 101 str. 4¹ d. leistų areštuoti turtą net nesant mokestinės nepriemokos ir nenustato aiškaus procesinio akto jam panaikinti, o grąžintinos permokos areštas dubliuotų permokos grąžinimo sustabdymą (MAĮ 87 str. 7 d. 4 p.). Siūlome nustatyti, kad areštas taikomas tik teismo nutartyje nurodytam registruotinam turtui ir tik tiek, kiek būtina VMI motyvuotai įvertintai tikėtinai mokestinei prievolei užtikrinti, ir kad jis panaikinamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teismo nutarties panaikinti ribojimą priėmimo.

Permokų įskaitymo sustabdymas nėra logiškas, kai įskaitymas sumažina valstybės kredito riziką. Siūlome išlaikyti įskaitymą į esamas ar tikėtinas mokestines prievoles, jeigu paaiškėja, kad ribojimas buvo nepagrįstas ar perteklinis.

Neaišku ir tai, ar permokos grąžinimo atidėjimo (6 mėnesiams, siūlomas MAĮ 87 str. 7 d. 2 p.) ar sustabdymo laikotarpiu skaičiuojamos MAĮ 87 str. 9 d. nustatytos palūkanos. Jų neskaičiuojant valstybė neatlygintinai disponuotų mokesčių mokėtojo lėšomis, o tai kelia nuosavybės apsaugos (Konstitucijos 23 str., EŽTK 1 protokolo 1 str.) ir proporcingumo klausimų. Siūlome aiškiai nustatyti, kad šiais laikotarpiais palūkanos skaičiuojamos bendra tvarka.

Privalomas mokestinės nepriemokos sumokėjimo užtikrinimas (siūlomas MAĮ 88 str. 4 d.) finansinių sunkumų turinčiam mokesčių mokėtojui dažnai būtų objektyviai neįgyvendinamas, nes jis gali negauti garantijos ar laidavimo arba neturėti turto įkeitimui. Mokestinė paskola tokiam asmeniui taptų neprieinama, nors būtent ji didintų nepriemokos sumokėjimo tikimybę. Siūlome nustatyti, kad užtikrinimas paprastai reikalaujamas, tačiau VMI jo gali nereikalauti, jeigu mokesčių mokėtojas pagrindžia, kad objektyvių galimybių jį pateikti neturi, o mokestinės paskolos sudarymas padidintų nepriemokos sumokėjimo tikimybę.

Priverstinė hipoteka (siūlomas MAĮ 103 str. 1¹ d.) galėtų būti nustatyta jau mokestinio patikrinimo metu, dar nenustačius mokestinės prievolės, o projekte nenurodoma, kaip būtų nustatoma reikalavimo suma ir terminas, nors jų reikalauja Civilinis kodeksas. Skirtingai nuo arešto, viešai įregistruota hipoteka gali lemti finansavimo sutarčių sąlygų pažeidimą ir reputacinę žalą. Siūlome hipoteką riboti suma, neviršijančia mokestinės nepriemokos, o kai mokestinė prievolė dar nenustatyta, – motyvuotai įvertinta tikėtina prievole ir ne ilgesniu kaip 12 mėnesių terminu, bei nustatyti, kad ji išregistruojama per 5 darbo dienas, kai patikrinimo metu pažeidimų nenustatoma arba prievolė įvykdoma.

Siūlomas MAĮ 102 str. 1 d. pakeitimas, pagal kurį ribojamo juridinio asmens sąskaitose pinigų išdavimas ir pervedimas nutraukiamas, prieštarauja siūlomam MAĮ 104³ str. 3 d., pagal kurį ribojamam

asmeniui neturi būti draudžiama atsiskaityti su biudžetu ir mokėti darbo užmokestį: visiškai nutraukus mokėjimus šios garantijos taptų neįgyvendinamos. Siūlome MAĮ 102 str. 1 d. nustatyti išimtį mokėjimams, kuriuos leidžiama atlikti pagal MAĮ 104³ str. 3 d. ir teismo nutartį.

Aiškinamajame rašte (4.3 p.) nurodomi leidžiami mokėjimai (paskolų, lizingo ir draudimo įmokos, turto apsaugos, teisinių ir IT paslaugų apmokėjimas), tačiau įstatymo tekste jų nėra. Neįtvirtinus teisės atsiskaityti už teisines paslaugas, būtų ribojama teisė į gynybą. Siūlome įstatyme aiškiai nustatyti, kad ribojamam juridiniam asmeniui negali būti draudžiama: atsiskaityti su biudžetu ir Valstybinio socialinio draudimo fondu; mokėti darbo užmokestį ir su juo susijusias išmokas; vykdyti mokėjimus pagal iki ribojimo sudarytas kredito, finansinės nuomos (lizingo), draudimo, komunalinių paslaugų, turto apsaugos ir informacinių technologijų paslaugų sutartis; atsiskaityti už teisines paslaugas. Sandoriai, sudaryti su sąžiningais trečiaisiais asmenimis iki duomenų apie ribojimą paskelbimo Juridinių asmenų registre, turėtų galioti ir būti vykdomi, jeigu teismo nutartyje nenustatyta kitaip; aiškinamasis raštas ir projekto tekstas taip pat nesutampa dėl to, kam taikomas draudimas tiekti prekes.

4. PATIKIMO MOKESČIŲ MOKĖTOJO KRITERIJAI NETURI BAUSTI UŽ GINČIJAMĄ KVALIFIKAVIMĄ

Projektu nepatikimumas siejamas su MAĮ 69 straipsnio 1 dalies ir 70 straipsnio taikymu, taip pat pakartotiniu pažeidimu nepriklausomai nuo mokesčio sumos. MAĮ 69 straipsnio 1 dalies taikymas gali būti susijęs su sudėtingu sandorio tikrojo turinio ir mokestinio tikslo vertinimu, kuriame egzistuoja pagrįsto teisės aiškinimo ginčo galimybė. MAĮ 70 straipsnio taikymo atveju būtina atskirai vertinti, kodėl mokesčio bazė apskaičiuota pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą ir ar šios priežastys rodo sąmoningą nesąžiningumą. Šių straipsnių taikymas neturėtų automatiškai lemti nepatikimumo: tokia pasekmė turėtų kilti tik kai remiantis objektyvių aplinkybių visuma, konstatuotas sąmoningas siekis išvengti mokesčio arba kitas kvalifikuotas nesąžiningas elgesys.

Pakartotinumas nepriklausomai nuo sumos gali neproporcingai paveikti tam tikras įmones, turinčias daug veiklų, operacijų ir kompleksinių mokesčių skaičiavimo, deklaravimo ir mokėjimo procesų, kur antros mokesčių klaidos tikimybė yra didesnė. Siūlome nustatyti reikšmingumo ribą antram pažeidimui, vertinti pažeidimų vienarūšiškumą, kaltę ir tai, ar po pirmojo pažeidimo įmonė įgyvendino korekcines priemones.

Siūlomo MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. formuluotė kelia ir kitų aiškumo klausimų: sąvoka „kitų asmenų“ privačių poreikių tenkinimo pagrinde neapibrėžta (aiškinamajame rašte minimi akcininkai ir jiems artimi asmenys, tačiau tai neatsispindi įstatymo tekste), o formuluotė „dėl bent vieno iš padarytų šių pažeidimų“ leidžia dvejopai aiškinti, ar 15 000 eurų slenkstis taikomas visiems pažeidimams, ar tik mokesčių vengimo atvejams. Siūlome nurodyti juridinio asmens vadovą, kitus atsakingus asmenis, dalyvius ar su jais susijusius asmenis, kaip jie apibrėžiami Pelno mokesčio įstatyme, ir slenkstį aiškiai susieti su konkrečiais pažeidimais.

Ypač problemiška nepatikimumą sieti su baudomis už Pelno mokesčio įstatymo (PMĮ) 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d. taikymą (apsimestiniai dariniai). Šios normos, perkeltos iš ES direktyvų, grindžiamos vertinamosiomis sąvokomis („darinys“, „pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų“, „svarios komercinės priežastys, atspindinčios ekonominę realybę“). Sąvoka „darinys“ įstatyme neapibrėžta, o jos turinys iki šiol formuojamas teismų praktikoje vertinant kiekvieno atvejo faktines aplinkybes; visapusišku faktų vertinimu grindžiama ir ESTT praktika (pavyzdžiui, sujungtos bylos C-116/16 ir C-117/16 T Danmark ir Y Denmark). Šią poziciją patvirtina ir 2026 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-203/25 „NEO GROUP“, kuriame išaiškinta Direktyvos 2011/96 1 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtinta kovos su piktnaudžiavimu nuostata, įgyvendinta PMĮ 32 str. 6 d.: apsimestinumas nustatomas objektyviai išanalizavus visų susijusių faktų ir aplinkybių visumą, įskaitant sandorius už nacionalinės valstybės ribų ir vėlesnį dividendų panaudojimą, o įrodinėjimo našta tenka mokesčių administratoriui. Tuo pačiu sprendimu nustatyta, kad pakanka įrodyti siekį dirbtinai sukurti sąlygas naudai gauti bet kuriam grandinės dalyviui ar galutiniam naudos gavėjui, net jeigu dividendus išmokėjusi bendrovė apie tai nežinojo. Todėl nepatikimumo statusas, siejamas su šių normų taikymu, galėtų būti taikomas mokesčių mokėtojui dėl kitų asmenų veiksmų, kurių jis negalėtų nei numatyti, nei kontroliuoti, o tai būtų neproporcinga. Todėl mokesčių mokėtojas negali iš anksto objektyviai žinoti, ar jo struktūra bus pripažinta apsimestine, o kriterijus „vienas iš pagrindinių tikslų“ apima ir teisėtus restruktūrizavimus, kuriuose mokestinė

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

nauda yra tik vienas iš kelių tikslų. Šių normų taikymas grindžiamas vertinamaisiais kriterijais ir visų faktų bei aplinkybių visumos vertinimu, todėl jis iš esmės yra teisinio kvalifikavimo klausimas, kuriame mokestinės naudos paneigimas dar nereiškia paties mokesčių mokėtojo nesąžiningumo. Direktyvų numatyta pasekmė yra mokestinės naudos paneigimas; papildomos pasekmės – nepatikimumo statusas, ribojantis permokų grąžinimą, mokestinių paskolų sąlygas ir kitas teises – galėtų peržengti direktyvų tikslus ir būti neproporcingos.

Siūlome nuorodų į PMĮ 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d. atsisakyti. Priešingu atveju šis pagrindas turėtų būti taikomas tik tada, kai darinio apsimestinumas konstatuotas įsiteisėjusiu teismo sprendimu ir nustatyta, kad mokesčių mokėtojas veikė tyčia, ir netaikomas, jeigu mokesčių mokėtojas dėl darinio mokestinių pasekmių buvo gavęs išankstinį mokesčių administratoriaus sprendimą ir jo laikėsi. Taip pat siūlome PMĮ ar jo apibendrintame paaiškinime (komentare) apibrėžti sąvoką „darinys“ ir objektyvius apsimestinumo vertinimo kriterijus.

Nepatikimumo pagrindas, susijęs su ES lėšų pripažinimu netinkamomis finansuoti (MAĮ 40¹ str. 1 d. 5 p.), turėtų būti siejamas ne su bet kokiu tokiu pripažinimu, kuris dažnai priimamas dėl techninių ar administracinių klaidų, nesusijusių su nesąžiningumu ar mokestinėmis prievolėmis, o su įsigaliojusiame sprendime nustatytu tyčiniu sukčiavimu ar kitu pažeidimu.

Kadangi patikimumo kriterijai vertinami už 3 metus iki vertinimo dienos, o pereinamojoje nuostatoje kalbama tik apie pradėtas procedūras, naujos neigiamos pasekmės galėtų atsirasti ir dėl baudų už pažeidimus, padarytus iki įstatymo įsigaliojimo. Tai kelia teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių ir teisės aktų negrįžtamojo galiojimo klausimų. Siūlome pereinamosiose nuostatose aiškiai nustatyti, kad nauji nepatikimumo pagrindai ir MAĮ 104³ straipsnis taikomi tik pažeidimams ir aplinkybėms, atsiradusiems po įstatymo įsigaliojimo.

5. LIKVIDAVIMAS TIK TEISMO SPRENDIMU

Galimybė po laikino veiklos ribojimo siūlyti registro tvarkytojui inicijuoti likvidavimą turi būti taikoma tik faktiškai neveikiančioms, fiktyvioms arba sisteminiam sukčiavimui naudojamoms bendrovėms. VMI siūlymas neturėtų būti pakankamas pagrindas pradėti likvidavimo procedūrą: prieš perduodant siūlymą registro tvarkytojui turėtų būti gauta atskira teismo nutartis, patvirtinanti, kad įstatymo sąlygos įvykdytos ir likvidavimas būtinas bei proporcingas. Teismas turėtų įvertinti padarinius darbuotojams, kreditoriams, klientams ir viešajam interesui, taip pat nemokumo teisės priemonių, įskaitant restruktūrizavimą, tinkamumą, kai juridinis asmuo vykdo realią gyvybingą veiklą ir nėra naudojamas sisteminiam sukčiavimui.

Pagal siūlomą Civilinio kodekso (CK) 2.70 str. 1 d. 8 p. likvidavimo pagrindu tampa vien mokesčių administratoriaus kreipimasis, nors registro tvarkytojas mokestinių aplinkybių nevertina; faktiškai dėl likvidavimo spręstų mokesčių administratorius be teisminės kontrolės. Siūlome pagrindu laikyti tik įsiteisėjusią teismo nutartį, kuria pripažinta, kad yra pagrindas inicijuoti juridinio asmens likvidavimą. Terminija projektuose nesuderinta (MAĮ 104³ str. 11 d. vartojama sąvoka „siūlymas inicijuoti likvidavimą“, CK – „kreipėsi dėl likvidavimo“).

Registro tvarkytojas taip pat neturi kompetencijos vertinti, ar pašalintos mokestinės veiklos ribojimo priežastys, todėl CK 2.70 str. 3 ir 5 d. vietoje „įrodymų, kad juridinis asmuo pašalino priežastis“ turėtų būti reikalaujama teismo nutarties panaikinti laikiną veiklos apribojimą. Be to, kai likvidavimas inicijuojamas mokestiniu pagrindu, teisę kreiptis į teismą dėl inicijuojamo likvidavimo atšaukimo turėtų turėti ir pats juridinis asmuo bei jo dalyviai, o ne tik kreditorius, turintis neįvykdytą vykdomąjį dokumentą. Siūlomas CK 2.70¹ straipsnis yra deklaratyvus: jis turėtų nustatyti, kad juridinio asmens veiklą galima apriboti tik įstatymuose nustatytais pagrindais ir tik teismo nutartimi, taip pat sandorių, sudarytų pažeidžiant ribojimą, pasekmes ir sąžiningų trečiųjų asmenų apsaugą.

6. VALDYSENA, ATSAKOMYBĖ IR TAIKYMO STEBĖSENA

Projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad neigiamų pasekmių ir poveikio korupcijai nenumatoma, o antikorupciniame vertinime nenustatoma rizikingų nuostatų. Toks vertinimas nepakankamas priemonei, kuri suteikia institucijai iniciatyvos teisę siekti faktinio verslo veiklos sustabdymo. Centrinio mokesčių administratoriaus vidaus tvarka negali pakeisti įstatyme aiškiai nustatytų mokesčių mokėtojo teisių, veiklos ribojimo sąlygų ir apsaugos nuo nepagrįsto ar neproporcingo šios priemonės taikymo.

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Įstatyme ir viešai skelbiamoje VMI metodikoje turi būti nustatyti vienodi rizikos kriterijai, sprendimų tvirtinimas aukštesniu lygiu, interesų konfliktų kontrolė ir privalomas faktinių rezultatų fiksavimas. Finansų ministerija turėtų kasmet Seimui ir visuomenei skelbti prašymų skaičių, tenkintų ir atmestų prašymų dalį, ribojimų trukmę, apskundimo rezultatus, sumą, kurios praradimo biudžetui pavyko išvengti, įmonių, kurių veikla po ribojimo buvo nutraukta, skaičių ir valstybės išmokėtas žalos atlyginimo sumas. Po dvejų metų būtinas nepriklausomas paskesnis reguliavimo poveikio vertinimas (ex post).

Projektuose nenumatyta specialaus žalos, padarytos nepagrįstu veiklos ribojimu, atlyginimo mechanizmo. Bendroji valstybės civilinės atsakomybės tvarka galėtų būti taikoma ir be specialios nuostatos, tačiau, atsižvelgiant į ribojimo poveikį veiklos tęstinumui, sutartinių įsipareigojimų vykdymui ir reputacijai, aiškinamajame rašte turėtų būti įvertinta, ar ji užtikrina veiksmingą kompensavimą. Siūlome aiškiai nustatyti, kad jeigu veiklos ribojimas panaikinamas kaip nepagrįstas arba vėliau nustatoma, kad jo pagrindų nebuvo, juridiniam asmeniui padaryta žala atlyginama Civilinio kodekso 6.271 straipsnyje nustatyta tvarka.

Panašių priemonių yra kai kuriose ES valstybėse (pavyzdžiui, Latvijoje mokesčių administratorius gali sustabdyti ūkinę veiklą, o sandoriai su tokiais asmenimis draudžiami), tačiau Projektuose siūlomas reguliavimas, kai po veiklos ribojimo gali būti inicijuojamas likvidavimas, yra platesnis. Siūlome aiškinamąjį raštą papildyti lyginamąja kitų ES valstybių praktikos analize, taip pat išsamiai įvertinti atitiktį Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai, kuri šiuo metu konstatuojama be analizės. Prieš teikiant Projektus Vyriausybei, būtina atlikti išsamų reguliavimo poveikio vertinimą, įskaitant poveikį verslo sąlygoms, sąžiningiems kontrahentams, darbuotojams ir teismų darbo krūviui, bei gauti Nacionalinės teismų administracijos vertinimą.

7. PVM SKIRTUMO GRĄŽINIMAS TURI IŠLIKTI NEUTRALUS

Siūlomas PVMĮ 91 str. 2 d. pakeitimas aiškinamajame rašte vadinamas redakciniu, tačiau nuoroda į MAĮ tvarką ir terminus reikštų, kad nepatikimiems mokesčių mokėtojams PVM skirtumui būtų taikomi MAĮ 87 str. 7 d. 2 p. (6 mėnesių atidėjimas) ir 4 p. (sustabdymas), t. y. iš esmės pasikeistų grąžinimo terminai. MAĮ terminas skaičiuojamas nuo permokos susidarymo dienos, tačiau PVM skirtumas nėra permoka, todėl neaišku, nuo kada terminas būtų skaičiuojamas. ESTT praktikoje laikomasi pozicijos, kad PVM skirtumas turi būti grąžinamas per protingą terminą, o vėlavimas kompensuojamas palūkanomis; ilgas atidėjimas, ypač su įskaitymo sustabdymu ir be palūkanų, galėtų būti nesuderinamas su PVM neutralumo principu. Struktūrinę PVM permoką turintiems mokesčių mokėtojams (pavyzdžiui, eksportuotojams) pasekmės būtų neproporcingos, ypač kai nepatikimumo statusą lemia su PVM nesusijęs pagrindas.

Siūlome: (i) PVM skirtumo grąžinimo apribojimus taikyti tik tiems nepatikimiems mokesčių mokėtojams, kurie tokiais pripažinti dėl pažeidimų, susijusių su PVM apskaičiavimu, deklaravimu ar sumokėjimu; (ii) MAĮ nustatytą terminą skaičiuoti nuo PVM deklaracijos, kurioje apskaičiuotas grąžintinas PVM skirtumas, pateikimo dienos; (iii) grąžinimo laikotarpiu skaičiuoti MAĮ 87 str. 9 d. nustatytas palūkanas; (iv) aiškinamajame rašte įvertinti pakeitimo poveikį PVM skirtumo grąžinimo terminams ir atitiktį Direktyvai 2006/112/EB.

8. ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS TAISYKLĖS TURI BŪTI ĮTVIRTINTOS ABTĮ

Siūlomas Administracinių bylų teisenos įstatymo (ABTĮ) 17 str. 1 d. 15 p. apima tik VMI prašymus apriboti veiklą, tačiau neapima prašymų ją pratęsti ar panaikinti, juridinio asmens prašymų panaikinti ribojimą ir prašymų pripažinti, kad yra pagrindas inicijuoti likvidavimą (jeigu būtų pritarta šio rašto 5 punkte siūlomam teisminiam sprendimui). Specialios procesinės taisyklės (rašytinis procesas, 3 ir 7 dienų terminai, skundo poveikis) siūlomos tik MAĮ, o ABTĮ taikomas tik mutatis mutandis, todėl gali kilti kolizijų su bendrosiomis ABTĮ nuostatomis ir būtų iškreiptas dabartinis sisteminis požiūris į mokestinių ginčų reguliavimą. Siūlome šių bylų nagrinėjimo taisykles (šalių informavimą ir teisę pateikti atsiliepimą, nagrinėjimo terminus pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme, nutarties įteikimą, skundo padavimo tvarką) įtvirtinti ABTĮ.

Projektuose nenurodyta, ar tokias bylas nagrinėtų vienas teisėjas. Trumpi nagrinėjimo terminai didintų teismų darbo krūvį, todėl aiškinamojo rašto teiginys, kad papildomų lėšų nereikės, nėra pagrįstas.

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

PASIŪLYMAS

Siūlome patobulinti ir parengti siauresnį ir į riziką orientuotą reguliavimą. Užtikrinti mokesčių mokėtojo teises: teise būti informuotam, pateikti paaiškinimus ir įrodymus, susipažinti su VMI teismui pateikta medžiaga, atsakyti į jos argumentus ir veiksmingai apskųsti teismo nutartį. Kova su nesąžiningais mokesčių mokėtojais bus veiksminga tik tuomet, kai kartu bus išsaugotas sąžiningų mokesčių mokėtojų pasitikėjimas, teisinis tikrumas ir investicinės aplinkos stabilumas. „Investors' Forum" pasirengęs dalyvauti tikslinėje darbo grupėje.

Konkrečios siūlomos straipsnių pakeitimų redakcijos pateikiamos šio rašto priede.

PRIDEDAMA:

1. Siūlomų įstatymų projektų pakeitimų lentelė, 6 lapai.

Pagarbiai

Vykdantysis direktorius

Asociacija „Investors' Forum" Vytautas Šilinskas

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

PRIEDAS. SIŪLOMŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ PAKEITIMŲ LENTELĖ

Žemiau pateikiamos „Investors' Forum" siūlomos konkrečių įstatymų projektų nuostatų redakcijos, kuriomis būtų įgyvendintos šiame rašte išdėstytos pozicijos. Jos parengtos kaip pasiūlymai svarstymui; galutinė teisėkūros technika ir straipsnių numeracija turėtų būti suderinta su projektų rengėju.

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
I. MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO (MAĮ) PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTAS		
1	MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. – nepatikimumas dėl baudų, skirtų taikant MAĮ 69 str. 1 d. ir 70 str.	**Siūlome šio pagrindo atsisakyti.** Alternatyva (jeigu nuostata nebūtų atsisakyta): „… įsigaliojusiu sprendimu, kuris nebuvo apskųstas arba kurio teisėtumas patvirtintas įsiteisėjusiu teismo sprendimu, nebuvo skirta bauda už tyčinius veiksmus, kai mokestinės prievolės apskaičiuotos taikant šio Įstatymo 69 straipsnio 1 dalį, ir dėl šio pažeidimo nebuvo apskaičiuota daugiau kaip 15 000 eurų mokesčių. Šiame punkte nurodytas pagrindas netaikomas, jeigu mokesčių mokėtojas vadovavosi iki sandorio sudarymo paskelbtais centrinio mokesčių administratoriaus oficialiais paaiškinimais ar jam priimtu išankstiniu sprendimu;". Nuorodą į MAĮ 70 str. išbraukti.
2	MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. – nepatikimumas dėl baudų, skirtų taikant Pelno mokesčio įstatymo (PMĮ) 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d. (apsimestiniai dariniai)	**Siūlome nuorodas į PMĮ 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d. išbraukti.** Alternatyva: papildyti punktą sakiniu: „Šiame punkte nurodytas pagrindas, susijęs su Pelno mokesčio įstatymo 11 straipsnio 8 dalies ir 32 straipsnio 6 dalies taikymu, taikomas tik tuo atveju, jeigu darinio apsimestinumas konstatuotas įsiteisėjusiu teismo sprendimu ir nustatyta, kad pats mokesčių mokėtojas, nustatydamas darinį, veikė tyčia; jis netaikomas, jeigu mokesčių mokėtojas dėl darinio mokestinių pasekmių buvo gavęs išankstinį mokesčių administratoriaus sprendimą ir jo laikėsi." Žr. taip pat šio priedo V dalį (sąvokos „darinys" apibrėžimas).
3	MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. – slenkstis ir pakartotinis pažeidimas	Slenkstį aiškiai susieti su konkrečiais pažeidimais, o pakartotinio pažeidimo nuostatą išdėstyti taip: „… taip pat įsigaliojusiu sprendimu asmeniui nebuvo skirta bauda už šiame punkte nustatytą pažeidimą, padarytą pakartotinai per paskutinius 3 metus iki jo vertinimo dienos, jeigu dėl kiekvieno iš šių pažeidimų buvo apskaičiuotas įstatyme nustatytą reikšmingumo ribą viršijantis mokesčių dydis. Vertinant pakartotinumą atsižvelgiama į pažeidimų vienarūšiškumą, mokesčių mokėtojo kaltę ir tai, ar po pirmojo pažeidimo jis įgyvendino korekcines priemones;".
4	MAĮ 40¹ str. 1 d. 1 p. – „kitų asmenų" privačių poreikių tenkinimas	„… bauda už juridinio asmens vadovo, kitų atsakingų asmenų, juridinio asmens dalyvių ar su jais susijusių asmenų, kaip jie apibrėžiami Pelno mokesčio įstatyme, arba individualia veikla užsiimančio asmens privačių poreikių tenkinimą …".
5	MAĮ 40¹ str. 1 d. 5 p. – ES lėšų pripažinimas netinkamomis finansuoti	„5) juridinis asmuo arba individualia veikla užsiimantis fizinis asmuo per paskutinius 3 metus iki jo vertinimo dienos nėra projekto vykdytojas, dėl kurio tyčinių veiksmų įsigaliojusiu sprendimu nustatytas sukčiavimas arba kitas pažeidimas, dėl kurio Europos Sąjungos fondų, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės arba bendrojo finansavimo lėšos pripažintos netinkamomis finansuoti ir priimtas sprendimas jas susigrąžinti."
6	MAĮ projekto 9 str. – pereinamosios nuostatos (grįžtamasis poveikis)	Papildyti 9 straipsnį 4 dalimi: „4. Šio įstatymo 2 straipsniu Mokesčių administravimo įstatymo 40¹ straipsnio 1 dalyje nustatyti nauji pagrindai, kuriais asmuo pripažįstamas neatitinkančiu minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, taikomi tik pažeidimams, padarytiems po šio įstatymo įsigaliojimo. Šio įstatymo 8 straipsniu įtvirtintas Mokesčių administravimo įstatymo 104³ straipsnis taikomas tik dėl aplinkybių, atsiradusių po šio įstatymo įsigaliojimo."

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
7	MAĮ 87 str. 7 d. 2 p. – 6 mėnesių permokos grąžinimo atidėjimas	Papildyti 2 punktą sakiniu: „Šiame punkte nustatytas terminas neturi įtakos šio straipsnio 9 dalyje nustatytų palūkanų skaičiavimui.“
8	MAĮ 87 str. 7 d. 4 p. – permokos grąžinimo ir įskaitymo sustabdymas	„4) kai juridinio asmens veikla laikinai apribota šio Įstatymo 104³ straipsnyje nustatyta tvarka, mokesčio permokos grąžinimas sustabdomas iki teismo nutarties panaikinti laikiną juridinio asmens veiklos ribojimą priėmimo dienos. Šiuo laikotarpiu mokesčio permoka gali būti įskaitoma mokestinėms nepriemokoms padengti, o šio straipsnio 9 dalyje nustatytos palūkanos skaičiuojamos bendra tvarka.“
9	MAĮ 88 str. 4 d. – privalomas nepriemokos sumokėjimo užtikrinimas	„4. Tuo atveju, kai mokestinės nepriemokos sumokėjimo terminas yra atidedamas ar išdėstomas, iš mokesčių mokėtojo gali būti pareikalauta, o jeigu mokesčių mokėtojas pripažintas neatitinkančiu minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų arba juridinio asmens veikla laikinai apribota, – paprastai turi būti pareikalauta Civilinio kodekso nustatyta tvarka užtikrinti mokestinės nepriemokos sumokėjimą įkeitimu, hipoteka, laidavimu ar garantija. Mokesčių administratorius šio reikalavimo gali netaikyti, jeigu mokesčių mokėtojas pagrindžia, kad užtikrinimo pateikti neturi objektyvių galimybių, o mokestinės paskolos sutarties sudarymas padidintų mokestinės nepriemokos sumokėjimo tikimybę.“ Redakcinė pastaba: „Pakeiti“ taisytina į „Pakeisti“.
10	MAĮ 101 str. 2 d. – turto arešto proporcingumo išimtis	Išbraukti siūlomą antrąjį sakinį („Ši nuostata netaikoma laikinai ribojant juridinio asmens veiklą …“). Galiojanti 101 str. 2 d. redakcija paliktina nepakeista.
11	MAĮ 101 str. 4¹ d. – turto areštas ribojant veiklą	„4¹. Mokesčių mokėtojo turtas taip pat gali būti areštuojamas, kai tai nurodyta teismo nutartyje dėl laikino juridinio asmens veiklos ribojimo pagal šio Įstatymo 104³ straipsnį. Šiuo atveju gali būti areštuojamas tik toks mokesčių mokėtojo turimas registruotinas turtas, kuris yra įregistruotas atitinkamo turto registro informacinėje sistemoje, ir tik tiek, kiek būtina mokesčių administratoriaus motyvuotai įvertintos tikėtinos mokestinės prievolės, palūkanų ir pagrįstų išieškojimo išlaidų įvykdymui užtikrinti. Turto areštas panaikinamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teismo nutarties panaikinti laikiną juridinio asmens veiklos ribojimą priėmimo dienos.“
12	MAĮ 102 str. 1 d. – pinigų išdavimo ir pervedimo nutraukimas	„… arba jeigu juridinio asmens veikla laikinai apribota, išskyrus mokėjimus, kuriuos atlikti leidžiama pagal šio Įstatymo 104³ straipsnio 3 dalį ir teismo nutartį dėl laikino juridinio asmens veiklos ribojimo.“
13	MAĮ 103 str. 1¹ d. – priverstinė hipoteka	„1¹. Mokesčių administratorius turi teisę priimti sprendimą dėl mokesčių mokėtojo turto priverstinės hipotekos (įkeitimo) nustatymo šio Įstatymo 101 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytais pagrindais. Hipoteka (įkeitimas) nustatoma ne didesnei kaip mokestinės nepriemokos, o kai mokestinė prievolė dar nenustatyta, – ne didesnei kaip mokesčių administratoriaus motyvuotai įvertintos tikėtinos mokestinės prievolės sumai ir ne ilgesniam kaip 12 mėnesių terminui. Hipoteka (įkeitimas) panaikinama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo dienos, kai mokestinio patikrinimo metu nenustatoma pažeidimų arba mokestinė prievolė įvykdoma.“

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
14	MAĮ 104³ str. 1 d. – išankstinis įspėjimas	Papildyti 104³ straipsnį 1¹ dalimi: „1¹. Prieš kreipdamasis į teismą, mokesčių administratorius raštu įspėja juridinį asmenį apie ketinimą kreiptis dėl laikino jo veiklos ribojimo, nurodo konkrečius mokesčių įstatymų pažeidimus ir (ar) neįvykdytus reikalavimus, veiksmus, kuriuos juridinis asmuo turi atlikti, ir nustato ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų terminą jiems atlikti. Įspėjimas neprivalomas, kai mokesčių administratorius turi objektyvių duomenų, kad įspėjimas sudarytų realią grėsmę, jog juridinis asmuo paslėps ar perleis turtą arba sunaikins ar paslėps dokumentus; šios aplinkybės ir jas pagrindžiantys duomenys nurodomi prašyme teismui.“ 1 dalies įžanginėje dalyje po žodžių „centrinio mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka“ įrašyti „ir įvykdęs šio straipsnio 1¹ dalyje nustatytą pareigą“.
15	MAĮ 104³ str. 2 d. – veiklos ribojimo pagrindai	„2. Juridinio asmens veikla gali būti laikinai ribojama tik tuo atveju, kai kartu yra visos šios sąlygos: 1) juridinis asmuo, nepaisydamas šio straipsnio 1¹ dalyje nurodyto įspėjimo, ilgiau kaip 90 dienų nevykdo teisėtų mokesčių administratoriaus reikalavimų pateikti esminius duomenis, dokumentus ar informaciją arba neatsako į jo kreipinius; 2) yra konkrečių ir patikrinamų duomenų apie tyčinį mokesčių slėpimą, sukčiavimą ar fiktyvią veiklą; 3) tikėtina žala biudžetui yra reikšminga ir pasiekia įstatyme nustatytą pakankamai aukštą absoliutų slenkstį; sprendžiant dėl ribojimo apimties papildomai vertinamas galimos žalos ir mokesčių mokėtojo dydžio santykis, pažeidimo sistemiškumas, poveikis tretiesiems asmenims ir reali išieškojimo rizika; 4) egzistuoja konkreti ir reali rizika, kad veiklos tęsimu žala didės arba išieškojimas taps neįmanomas; 5) mokesčių administratorius įrodo, kad švelnesnės šiame Įstatyme numatytos priemonės (tikslinis sąskaitų ribojimas, turto areštas, hipoteka, reikalavimas pateikti užtikrinimą, konkrečių sandorių draudimas) yra nepakankamos. Veiklos ribojimo apimtis susiejama tik su riziką keliančia veiklos dalimi, sandoriais, padaliniu, turtu ir susijusiais pinigų srautais.“
16	MAĮ 104³ str. 3 d. – teisė būti išklausytam, ribojimo apimtis ir trukmė	„3. Teismas, gavęs mokesčių administratoriaus prašymą, nedelsdamas apie jį praneša juridiniam asmeniui ir nustato ne trumpesnį kaip 5 darbo dienų terminą paaiškinimams ir įrodymams pateikti. Juridinis asmuo turi teisę susipažinti su mokesčių administratoriaus teismui pateikta medžiaga, atsakyti į jos argumentus ir prašyti žodinio posėdžio. Išimtiniu atveju, kai mokesčių administratorius pagrindžia, kad delsimas sudarytų realią grėsmę šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems tikslams, teismas motyvuota nutartimi gali nuspręsti, kad juridinis asmuo išklausomas po nutarties priėmimo, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, ir iš naujo įvertina ribojimo pagrįstumą. Teismas nutartį priima ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo paaiškinimų pateikimo termino pabaigos. Teismas atskirai įvertina priemonės tinkamumą, būtinumą ir proporcingumą, pirmiausia svarsto mažiau varžančių priemonių taikymą ir nustato tik tokią veiklos ribojimo apimtį, kuri būtina šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems tikslams pasiekti. Pradinis veiklos ribojimo terminas negali būti ilgesnis kaip 30 dienų. Terminą galima pratęsti ne daugiau kaip vieną kartą, motyvuotu mokesčių administratoriaus prašymu, įvertinus naujus įrodymus ir pasiektus rezultatus.“

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
17	MAĮ 104³ str. 3 d. – leidžiami mokėjimai ir sąžiningų trečiųjų asmenų apsauga	3 dalį papildyti: „Juridiniam asmeniui, kurio veikla laikinai ribojama, negali būti draudžiama: 1) atsiskaityti su biudžetu ir Valstybinio socialinio draudimo fondu; 2) mokėti darbo užmokestį ir su juo susijusias išmokas; 3) vykdyti mokėjimus pagal iki ribojimo sudarytas kredito, finansinės nuomos (lizingo), draudimo, komunalinių paslaugų, turto apsaugos ir informacinių technologijų paslaugų sutartis; 4) atsiskaityti už teisines paslaugas; 5) atlikti kitus teismo nutartyje nurodytus veiksmus.“ Papildyti 104³ straipsnį 3¹ dalimi: „3¹. Sandoriai, sudaryti su sąžiningais trečiaisiais asmenimis iki duomenų apie laikiną juridinio asmens veiklos apribojimą paskelbimo Juridinių asmenų registre, galioja ir gali būti vykdomi, jeigu teismo nutartyje nenustatyta kitaip.“ Suderinti aiškinamąjį raštą ir įstatymo tekstą dėl to, kam taikomas draudimas tiekti prekes.
18	MAĮ 104³ str. 4 ir 5 d. – įteikimas ir viešinimas	4 dalį papildyti sakiniu: „Tokiais atvejais nutartis laikoma įteikta praėjus 3 darbo dienoms nuo jos išsiuntimo juridinio asmens buveinės adresu ir (ar) į juridinio asmens elektroninio pristatymo dėžutę.“ 5 dalį papildyti sakiniu: „Panaikinus laikiną juridinio asmens veiklos apribojimą, Juridinių asmenų registro tvarkytojas duomenis apie tai įregistruoja ir paskelbia tokiu pat būdu ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo teismo nutarties gavimo dienos.“
19	MAĮ 104³ str. 6, 8 ir 10 d. – skundo poveikis ir terminai	6 dalį išdėstyti taip: „Skundo padavimas stabdo pirmosios instancijos teismo nutarties vykdymą, išskyrus atvejį, kai mokesčių administratorius pagrindžia, kad vykdymo sustabdymas sukeltų neatidėliotiną ir reikšmingą žalą biudžetui ir teismas tai pripažįsta motyvuota nutartimi. Tokiu atveju juridinis asmuo turi teisę prašyti laikinosios apsaugos priemonės, kuria iki skundo išnagrinėjimo sustabdomas arba apribojamas nutarties vykdymas. Apeliacinės instancijos teismas skundą išnagrinėja ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo jo gavimo dienos.“ 8 dalyje po žodžių „mokesčių administratorius“ įrašyti „ne vėliau kaip per 3 darbo dienas“ (nuo aplinkybių, dėl kurių buvo apribota veikla, išnykimo). 10 dalį papildyti sakiniu: „Teismas šį prašymą išnagrinėja ir nutartį priima ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos.“
20	MAĮ 104³ str. 11 d. – likvidavimo inicijavimas	Įžanginę dalį išdėstyti taip: „11. Jeigu per teismo nutartyje nustatytą juridinio asmens veiklos ribojimo terminą, įskaitant pratęstą terminą, juridinis asmuo nepašalina priežasčių, dėl kurių jo veikla buvo laikinai apribota, mokesčių administratorius turi teisę kreiptis į pirmosios instancijos administracinį teismą su prašymu pripažinti, kad yra pagrindas inicijuoti juridinio asmens likvidavimą, tik tuo atveju, kai: …“. 3 punktą papildyti: „… ir teismas, įvertinęs šiame punkte nurodytas aplinkybes, įskaitant padarinius darbuotojams, kreditoriams, klientams ir viešajam interesui bei nemokumo teisės priemonių (įskaitant restruktūrizavimą) tinkamumą, pripažįsta, kad likvidavimo inicijavimas yra būtinas ir proporcingas.“ Tokia galimybė turėtų būti numatyta tik faktiškai neveikiantiems, fiktyviems arba sisteminiam sukčiavimui naudojamiems juridiniams asmenims. Papildyti 11¹ dalimi: „11¹. Įsiteisėjusi teismo nutartis, kuria pripažįstama, kad yra pagrindas inicijuoti juridinio asmens likvidavimą, ne vėliau kaip kitą darbo dieną išsiunčiama Juridinių asmenų registro tvarkytojui.“
21	MAĮ 104³ str. 12 d. – sąvokos „esminiai duomenys, dokumentai ar informacija“ apibrėžimas	„12. Šio straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „esminiai duomenys, dokumentai ar informacija“ reiškia duomenis, dokumentus ar informaciją, be kurių negalima patikrinti, ar teisingai apskaičiuotos, deklaruotos ir įvykdytos mokestinės prievolės, ir kuriuos pateikti mokesčių administratorius raštu pareikalavo, nustatydamas ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų terminą.“

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
22	MAĮ 104³ str. – žalos atlyginimas	Papildyti 14 dalimi: „14. Jeigu laikinas juridinio asmens veiklos apribojimas panaikinamas apeliacinės instancijos teismo nutartimi kaip nepagrįstas arba vėliau nustatoma, kad šio straipsnio 2 dalyje nurodytų sąlygų nebuvo, juridiniam asmeniui padaryta žala atlyginama Civilinio kodekso 6.271 straipsnyje nustatyta tvarka.“
23	MAĮ 104³ str. 1 ir 8 d. – tvarka, nustatoma centrinio mokesčių administratoriaus	Pagrindinius procedūrinius elementus (įspėjimą, kreipimąsi į teismą, ribojimo panaikinimą) įtvirtinti įstatyme pagal šio priedo pasiūlymus, o centriniam mokesčių administratoriui palikti tik techninio pobūdžio klausimų reglamentavimą.
24	MAĮ 104³ str. – rizikos kriterijai, vidaus kontrolė ir stebėsena (nauja nuostata)	Papildyti 104³ straipsnį nauja dalimi: „Šio straipsnio 2 dalyje nurodytus rizikos kriterijus nustato įstatymas ir viešai skelbiama centrinio mokesčių administratoriaus metodika. Sprendimą kreiptis į teismą dėl laikino juridinio asmens veiklos ribojimo tvirtina aukštesnio lygio nei patikrinimą atliekantis pareigūnas vadovas, užtikrinant interesų konfliktų kontrolę ir faktinių rezultatų fiksavimą.“ Papildyti Mokesčių administravimo įstatymą nuostata: „Finansų ministerija kasmet skelbia ir teikia Seimui informaciją apie prašymų laikinai apriboti juridinio asmens veiklą skaičių, tenkintų ir atmestų prašymų dalį, ribojimų trukmę, apskundimo rezultatus, sumą, kurios praradimo biudžetui pavyko išvengti, įmonių, kurių veikla po ribojimo buvo nutraukta, skaičių ir valstybės išmokėtas žalos atlyginimo sumas.“ Po dvejų metų nuo šio įstatymo įsigaliojimo numatyti nepriklausomą paskesnį reguliavimo poveikio vertinimą (ex post).
II. PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO (PVMĮ) PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTAS		
25	PVMĮ 91 str. 2 d. – PVM skirtumo grąžinimas MAĮ nustatyta tvarka	„2. Mokesčių administravimo įstatymo 40¹ straipsnyje nustatytų minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų neatitinkantiems PVM mokėtojams, kurie pripažinti tokiais dėl pažeidimų, susijusių su PVM apskaičiavimu, deklaravimu ar sumokėjimu, pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas neįskaityto (negrąžinto) už mokestinį laikotarpį susidariusio PVM skirtumo suma grąžinama Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka ir terminais. Šiuo atveju Mokesčių administravimo įstatymo 87 straipsnio 7 dalies 2 punkte nustatytas terminas skaičiuojamas nuo PVM deklaracijos, kurioje apskaičiuotas grąžintinas PVM skirtumas, pateikimo dienos, o grąžinimo laikotarpiu skaičiuojamos Mokesčių administravimo įstatymo 87 straipsnio 9 dalyje nustatytos palūkanos.“ Aiškinamajame rašte įvertinti pakeitimo poveikį PVM skirtumo grąžinimo terminams ir atitiktį Direktyvai 2006/112/EB.
III. CIVILINIO KODEKSO (CK) 2.70 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 2.70¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTAS		
26	CK 2.70 str. 1 d. 8 p. – naujas likvidavimo pagrindas	„8) įsiteisėjusia teismo nutartimi, priimta Mokesčių administravimo įstatymo 104³ straipsnio 11 dalyje nustatyta tvarka, pripažinta, kad yra pagrindas inicijuoti juridinio asmens likvidavimą.“ Suderinti terminiją MAĮ ir CK (vartoti vienodą sąvoką vietoje „siūlymas inicijuoti likvidavimą“ ir „kreipėsi dėl likvidavimo“).

Investors' Forum

Gedimino pr. 10-9B
LT-01103 Vilnius, Lietuva
El.p. info@investorsforum.lt
www.investorsforum.lt

Nr.	Projekto nuostata	Siūlomas pakeitimas / siūloma redakcija
27	CK 2.70 str. 3 ir 5 d. – priežasčių pašalinimo įrodinėjimas	3 dalyje žodžius „arba nepašalinamos priežastys, dėl kurių juridinio asmens veikla buvo apribota Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais atvejais“ pakeisti žodžiais „arba nepateikiama teismo nutartis panaikinti laikiną juridinio asmens veiklos apribojimą, taikytą Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais atvejais“. 5 dalyje žodžius „įrodymus, kad juridinis asmuo pašalino priežastis, dėl kurių juridinio asmens veikla buvo apribota Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais atvejais“ pakeisti žodžiais „teismo nutartį panaikinti laikiną juridinio asmens veiklos apribojimą, taikytą Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais atvejais“.
28	CK 2.70 str. 5 d. – asmenys, galintys prašyti atšaukti likvidavimą	5 dalį papildyti sakiniu: „Kai juridinio asmens likvidavimas inicijuotas šio straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodytu pagrindu, kreiptis į teismą su prašymu atšaukti inicijuojamą juridinio asmens likvidavimą taip pat gali pats juridinis asmuo ir jo dalyviai.“
29	CK 2.70¹ str. – veiklos apribojimas ir sandorių pasekmės	„2.70¹ straipsnis. Juridinio asmens veiklos apribojimas 1. Juridinio asmens, jo padalinio ar filialo veikla gali būti laikinai apribota tik įstatymuose nustatytais pagrindais ir tik teismo sprendimu (nutartimi). 2. Sandoriai, kuriuos juridinis asmuo sudarė pažeisdamas teismo nustatytą veiklos apribojimą, gali būti pripažinti negaliojančiais. Sąžiningų trečiųjų asmenų, kurie nežinojo ir neturėjo žinoti apie veiklos apribojimą, teisės ginamos.“
IV. ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO (ABTĮ) 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTAS		
30	ABTĮ 17 str. 1 d. 15 p. – teismų kompetencija	„15) mokesčių administratoriaus prašymus laikinai apriboti juridinio asmens veiklą, pratęsti ar panaikinti šį apribojimą, pripažinti, kad yra pagrindas inicijuoti juridinio asmens likvidavimą, taip pat juridinio asmens prašymus panaikinti jo veiklos apribojimą Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais pagrindais.“
31	ABTĮ – procesinės taisyklės	Papildyti ABTĮ atskiru straipsniu (skyriumi), reglamentuojančiu šių bylų nagrinėjimą: proceso šalių informavimą ir teisę pateikti atsiliepimą, nagrinėjimo terminus pirmosios ir apeliacinės instancijos teisme, nutarties įteikimą, skundo padavimo tvarką ir skundo poveikį nutarties vykdymui. Nustatyti, ar bylas nagrinėtų vienas teisėjas. Gauti Nacionalinės teismų administracijos vertinimą dėl poveikio teismų darbo krūviui.
V. PELNO MOKESČIO ĮSTATYMAS (PMĮ) IR KITI TEISĖS AKTAI		
32	PMĮ 11 str. 8 d. ir 32 str. 6 d. – sąvoka „darinys“	Pelno mokesčio įstatyme apibrėžti sąvoką „darinys“ ir nustatyti objektyvius apsimestinumo vertinimo kriterijus (arba juos pateikti centrinio mokesčių administratoriaus apibendrintame paaiškinime), įskaitant nuostatą, kad vien formalūs požymiai (darbuotojų, patalpų nebuvimas, pasyvios pajamos, sprendimų priėmimo vieta) savaime nereiškia, jog darinys apsimestinis, o vertinamos visos aplinkybės.